

O MARCO LEGISLATIVO EN EUSKÁDI

José Luis Álvarez Enparantza

1. Marco legal.

O marco legal é triple. En Euskádi-Norte, dentro do Estado francés, non hai normativa explícita, dado que a versión oficial di que todos os cidadáns da Franza falan o francés. Hai unha certa tolerancia, en aras dos dereitos individuais dos cidadáns; mais non hai nengunha colectividade basca, con dereitos lingüísticos específicos.

En Euskádi-Sul, dentro do Estado español, a legalidade vixente supón dúas situacións lingüísticas para “Vascongadas” (Biscaia, Araba, Guipúscoa), por un lado, e “Navarra” polo outro.

2. Vascongadas.

As Vascongadas constituen o que na legalidade española se chama “Euskadi”. Teñen o seu propio Estatuto de Autonomía, que data do 17 de Xullo de 1979 (chamado tamén “Estatuto de Guernica”).

O artigo 6 do Estatuto establece que “el euskera, lengua propia del Pueblo Vasco, tendrá, como el castellano, carácter de lengua oficial en Euskadi” (6.1.). Parece así establecer-se unha cooficialidade paritaria. Mais non hai tal. O castelán non é a lingua “própria” do pobo español, senón a lingua que “todos los españoles tienen el deber de conocer y el derecho a usar” (art. 3 da Constitución de 1978).

En nengun punto do Estatuto de 1979 se declara que o euskara é a lingua que todos os bascos teñen o deber de coñecer e o dereito a usar. Mesmo dentro das Vascongadas, o castelán é lingua obrigatória, en tanto que o basco non o é. Nas Vascongadas o basco é lingua dispensábel; o castelán lingua indispensable.

Mais o artigo 6 do Estatuto de Autonomía establece que “todos sus habitantes tienen derecho a conocer y usar ambas lenguas”. Quer dicir, os bascos teñen dereito a coñecer o euskara, mais o deber de coñecer o castelán. Primeira asimetría.

Ao mesmo tempo, todos os cidadáns españois teñen dereito a falar en castelán, e os bascos a falar en euskara. Dado que só os bilingües da chamada “Comunidade Autónoma” son capaces de entender e usar as dúas linguas oficiais, hai contradición absoluta no propio texto legal. A solución normal consiste en que dado que todos os españois, incluídos os “vascongados”, teñen o deber de coñecer o castelán, a comunicación sempre é posíbel neste idioma. En consecuencia, en caso de conflito comunicativo, este só pode provir da “má vontade” dos bascofonos bilingües. Aí nace a “discriminación” dos monolingües castelanófonos, pois unicamente por má vontade pode aparecer o problema...

Máis aínda. O artigo 6.3 do mencionado Estatuto establece que “nadie puede ser discriminado por razón de la lengua”. Darto que todos os españois, incluídos os vascongados, saben por lei a lingua castelá, mais nengunha lei obriga, nen presupón, que o basco sexa coñecido por ninguén (nen tan sequer na “Comunidade Autónoma”), falar basco é discriminatório para todos os que descoñecen a “lingua rexional” correspondente. En troca, falar castelán nunca pode ser motivo de discriminación, porque todo o mundo coñece e pode usar o castelán en todo o Estado. Esta asimetría é o fundamento mesmo da legalidade vixente no chamado “País Basco”.

2.1. Lei de Normalización do uso do euskara (Lei 10/1982, do 24 de Novembro).

Lei derivada do Estatuto de Autonomía de Vascongadas, ten o seu ámbito de aplicación nestas tres provincias. Foi impugnada polo Estado español (20-VI-1986) por inconstitucional, polo que foi privada de tres parágrafos. En concreto, a impugnación do artigo 8.3 foi definitiva da vontade lingüística do Estado español.

Nas relacións coa administración pública, “todos los ciudadanos tienen el derecho de usar tanto el euskara como el castellano en sus relaciones con la administración pública, y a ser atendidos en la lengua oficial que escojan” (artigo 6.1).

Por unha parte, engade-se que o exercicio deste dereito será garantido de xeito progresivo. Pola outra, a contratación de quen debe practicar a comunicación cos cidadáns segue realizando-se, en moitísimos casos, sen se ter en conta esa exixencia teórica. Hai terreos, como a Universidade ou a sanidade pública, en que a contratación continua a facer-se virando as costas a esas exixencias. Polo que a comunicación coas institucións públicas segue facendo-se necesariamente en castelán.

Por outra banda, insistimos, todos os cidadáns “vascongados” saben falar castelán. Así, todo conflito é imputábel sistematicamente a unha vontade discriminatória por parte dos bilingües (os monolingües en castelán nunca son culpábeis).

O artigo 8, por exemplo, que establece que “toda disposición normativa o resolución oficial que emana de los poderes públicos ... deberá estar redactada en forma bilingüe”, é violado continuamente.

2.1.1. Territorialidade lingüística.

Todo intento de territorializar a lingua basca, mesmo a nivel local, é ilegal. O artigo 8.3 da Lei de Normalización, que dicía: “Los poderes públicos podrán hacer uso exclusivo del

éuscara, para el ámbito de la administración local, cuando en razón de la determinación lingüística del municipio no se perjudiquen los derechos de los ciudadanos”, foi impugnado.

Dado que hai multitude de ámbitos que funcionan en castelán (inclusive os autonómicos) nos que non é posíbel falar de “inconstitucionalidade” e, porén, está xa resolto que nengunha institución pode funcionar en monolingüismo basco, nen sequer a nivel municipal, quer isto dicir que o euskara nunca é necesario, entanto o castelán o é sempre. Isto significa, en sociolingüística científica, que o basco está condenado á desaparición na legalidade autonómica vixente.

3.- Navarra.

A autonomía navarra basea-se na chamada “Lei de Mellora Foral” (de 11 de Marzo de 1982). O artigo 9 declara:

9.1. “El castellano es la lengua oficial de Navarra”.

9.2. “El vasco tendrá también carácter de lengua oficial en las zonas vascófonas de Navarra”.

É dicir, fora da zona bilíngüe, a única llingua oficial é o castelán (isto é, na maior parte de Navarra, desde un punto de vista xeográfico). Na zona bilíngüe establece-se unha cooficialidade semellante á das “Provincias Vascongadas”.

3.1. Lei Foral do Basco (2-XII-1986)

O texto delimita as seguintes zonas: “bascófona” (bilíngüe, en realidade), “mixta” (zona de tolerancia lingüística), e “non bascófona”. Só algúns navarros teñen dereitos lingüísticos.

Os principios proclamados (“voluntariedad, gradualidad y respeto”, artigo 1.2c) fan do basco unha llingua de luxo, á marxe de toda obrigatoriedade nen territorialidade.

Só o artigo 10.1 é concreto: “Todos los ciudadanos tienen derecho a usar tanto el vascuence como el castellano en sus relaciones con las Administraciones Públicas y a ser atendidos en la lengua oficial que elijan”. Pero estas afirmacións, o mesmo que en Vascongadas, son letra morta se non hai unha política firme á hora da contratación do persoal que vai estar en contacto co público.

4.- A chamada “Universidade do País Basco” e o “profesorado propio”.

Os pasados anos 1990 e 1991 estiveron marcados, na Universidade do País Basco (que non comprende nen Navarra nen Euskádi Norte, por suposto), por un longuísimoo conflito que terminou coa expulsión da Universidade dos líderes da reivindicación do “profesorado propio”.

Unha das dimensións fundamentais desta reivindicación era a lingüística: mentres siga en pé a “territorialidade estatal”, segundo a cal as oposicións e os nomeamentos universitarios deben-se seguir facendo a nivel estatal, todas as disposicións legais, sobre os dereitos a recibir o ensino en “calquer das dúas llinguas oficiais”, seguirán sendo letra morta.

Mentres o equipo reitoral da U.P.B. siga estando en mans dun grupo monolíngüe castelán (sen apenas excepcións, nen sequer a do propio Reitor), toda declaración ou texto favorábel aos “dereitos persoais” dos estudantes será tomada, como é natural, como farsa.

Mentres o povo basco careza de poder político para impedir a ocupación da administración pública, ou da universitária, por xente monolíngüe castelanófona, non hai política de recuperación lingüística posíbel.

EL MARC NORMATIU A EUSKADI

José Luis Álvarez Enparantza, Txillardegi

L' autor fa una anàlisi superficial del marc legal en els diversos territoris de la nació basca.

1r. Euskadi Nord (dins de l'Estat francès), on legalment els ciutadans només parlen francès: encara que existeix una certa tolerància davant els drets individuals, no s'admet cap col·lectiu basc amb drets lingüístics específics.

2n. A Euskadi Sud (dins de l'Estat espanyol), la legalitat vigent suposa dues situacions lingüístiques: una per a "Vascongadas" (Biscaia, Àlaba i Guipúscoa); i l'altra per a Navarra.

El País Basc té el seu propi Estatut d'Autonomia de 1979. L'article 6 del mateix diu: "l'euskera, llengua pròpia del poble basc, tindrà, com el castellà, caràcter de llengua oficial a Euskadi". Sembla establir-se així una cooficialitat paritària que no és tal perquè l'article 3 de la Constitució espanyola diu que "el castellà és la llengua que tots els espanyols han de conèixer i tenen el dret d'usar". Per tant, dins del País Basc l'espanyol és la llengua obligatòria, indispensable. Per contra, el basc no és la llengua obligatòria, però sí indispensable. Així mateix, es diu que els bascos tenen el dret a conèixer l'euskera però el deure de conèixer el castellà, cosa que fa que la comunicació sempre sigui possible en espanyol: però no hi ha cap llei que obligui la gent a conèixer el basc, per la qual cosa parlar basc és discriminatori per a tots els que no coneixen la "llengua regional" corresponent.

La llei de Normalització de l'ús de l'euskera data de 1982. L'article 8 fou impugnat per l'Estat espanyol el 1986 per raons d'inconstitucionalitat, cosa que suposa, recordant el text inicial de l'article, que cap institució pot funcionar amb monolingüisme basc, ni tan sols a nivell municipal. Això significa, en sociolingüística científica, que el basc està condemnat a la desaparició de la legalitat autonòmica vigent. Altres articles es violen constantment com els que fan referència a l'obligació de la redacció bilingüe de textos oficials.

L'autonomia navarresa es basa en l'anomenada "Llei de la Millora Foral" de 1982. L'article 9 diu: "El castellà és la llengua oficial de Navarra. El basc tindrà també caràcter de llengua oficial en les zones basco-parlants de Navarra". Els principis que recull la "Llei Foral del Basc" de 1986 fan del basc una llengua de luxe i al marge de tota obligatorietat i territorialitat.

Per acabar, el Sr. Álvarez Enparantza féu referència a un conflicte succeït entre 1990 i 1991 en el si de la Univeritat del País Basc, que conclougué amb l'expulsió per part d'aquesta dels líders de la reivindicació "professorat propi". Aquest sector denunciava el fet que els nomenaments universitaris es fixessin a nivell estatal i, per tant, el dret a rebre l'ensenyament en "qualsevol de les llengües oficials" era impossible, per la qual cosa els "drets personals" dels estudiants esdevenien una farsa.

Finalment, el professor “euskaldun” afirma que la recuperació lingüística del basc passa per l’obtenció del poder polític per part del poble d’Euskadi.

LE CADRE LEGISLATIF AU PAYS BASQUE

José Luis Álvarez Enparantza, Txillardegui

L'auteur fait une analyse sommaire du cadre légal des différents territoires qui composent la nation basque.

1- Pays Basque Nord (Etat français) où selon la loi les citoyens ne parlent que français; bien qu'il existe une certaine tendance en faveur des droits individuels, on n'admet néanmoins, aucune collectivité basque jouissant de droits linguistiques spécifiques.

2- Pays Basque Sud (Etat Espagnol). Ici la loi en vigueur considère deux situations linguistiques; d'une part, celle des Vascongadas (Biscaye, Araba, Guipuzkoa) et d'autre part celle de la Navarre. Les Vascongadas ont leur propre Statut d'Autonomie datant de 1979, l'article 8 duquel déclare: "le basque, langue propre du peuple basque, aura, tout comme le castillan, le caractère de langue officielle au Pays Basque". Il semble ainsi établir une coofficialité paritaire mais il n'en est pas ainsi car selon l'article 3 de la Constitution Espagnole: "Le castillan est la langue que tous les Espagnols ont le devoir de connaître et le droit d'utiliser". Le castillan est donc dans les Vascongadas la langue obligatoire et indispensable. Par contre le basque n'est pas obligatoire et l'on peut s'en passer. De même, la Constitution stipule que les Basques ont le droit de connaître la langue basque mais le devoir de connaître le castillan: ce qui fait que la communication est toujours possible en castillan mais il n'existe aucune loi qui oblige les gens à connaître le basque. C'est pourquoi le fait de parler basque constitue une discrimination envers ceux/celles qui ne connaissent pas la "langue régionale". La Loi de Normalisation qui régit l'usage du basque date de 1982, l'article 8 duquel fut rejeté par l'Etat Espagnol en 1986 pour raison d'inconstitutionnalité, ce qui signifie, si l'on rappelle le texte initial de cet article, qu'aucune institution ne peut fonctionner exclusivement en basque, ne soit-ce même au niveau municipal. En termes de sociolinguistique, cela implique que le basque est condamné à disparaître par la Loi Autonومية en vigueur.

D'autres articles se voient continuellement violés comme par exemple ceux qui font référence à la rédaction des textes officiels dans les deux langues.

L'Autonomie de la Navarre se base sur la dite "Loi d'Amélioration Forale" de 1982. L'article 9 de celle-ci dit: "le castillan est la langue officielle de Navarre. Le basque sera aussi langue officielle dans les zones de Navarre parlant basque. Les principes recueillis dans la "Loi Forale du Basque" de 1986 font du basque, une langue de luxe en marge de tout caractère obligatoire et territorial.

Enfin, Mr Alvarez Enparantza fait référence à un conflit qui a eu lieu entre 1990 et 1991 au sein de l'Université du Pays Basque et qui a eu pour conséquence l'expulsion des leaders de la revendication du "professorat propre" de l'Université. Le secteur dénonçait le fait que les nominations universitaires se font au niveau de l'Etat. Le droit de recevoir l'enseignement "dans n'importe laquelle des langues

officielles” était donc impossible. Pour ainsi parler, des “droits individuels” des étudiants/tes était une farce.

Pour conclure, le professeur basque affirme que la récupération linguistique du basque passe par l’obtention du pouvoir politique par le peuple du Pays Basque.

THE LEGAL FRAMEWORK IN THE BASQUE COUNTRY

José Luis Álvarez Enparantza, Txillardegi

The author makes a succinct analysis of the legal framework in the different territories which make up the Basque Country (Euskadi).

Firstly, the Northern Basque Country (within the French State) where legally the citizens only speak French. Although a certain level of tolerance does exist in favour of individual rights, there is nevertheless no recognition of any Basque community with specific linguistic rights.

Secondly the Southern Basque Country (within the Spanish State): Here the existing legal provisions differentiate between two linguistic situations; on the one hand the Vascongadas (Biskaia, Gipuzkoa and Araba) and Navarra on the other.

The Vascongadas have had their own Autonomous Statutes since 1979, article 6 of which states; "Basque (Euskera), as the language of the Basque people, will have an official character in the Basque Country, jointly with Spanish". It therefore, wrongly, appears that co-officiality exists with the two languages being on equal footing; wrongly so because article 3 of the Spanish Constitution stipulates that; "Castilian is the language that all Spaniards have the duty to know and the right to use".

Therefore, Castilian is the compulsory and indispensable language within the Vascongadas. On the contrary, however, Basque is neither compulsory nor indispensable. So, it can be said that the Basques have the right to use the Basque language but are obliged to know Castilian; so, whilst communication is always possible in Spanish, there exists no law which compels people to learn Basque. This implies that to speak Basque is an act of discrimination towards those who have no knowledge of this 'regional language'.

The Law concerning the Normalisation of the Use of Basque dates from 1982. Article 8 of this law was attacked by the Spanish State in 1986 on the grounds that it was unconstitutional which, if we bear in mind the first article of that same law, implies that no institution, albeit at the local level, may function solely in Basque.

From a scientific sociolinguistic point of view this means that Basque is condemned to a very awkward position within the existing autonomous legal system.

Other articles are violated continuously, such as that which refers to the requirement to draw up bilingual versions of official documents.

The Autonomy of Navarra is based upon the so-called "Improved Foral Law" of 1982, article 9 of which states; "Castilian is the official language of Navarra. Basque will also be valid as an official language in those areas of Navarra where Basque is spoken". The principles laid out in the "Foral Law concerning Basque" of 1986 turn Basque into a luxury on the fringes of obligation or territoriality.

Finally, Álvarez Enparantza refers to a conflict which occurred within the University of the Basque Country between 1990 and '91 and which resulted in those who led the call for "a native teaching staff" being expelled from the University. This group

denounced the fact that the naming of the teaching staff was done at State level and thereby rendered impossible the right to be taught “in either of the two official languages”, and so the students’ “personal rights” were trampled underfoot.

As a final note, the basque professor states that the recuperation of the basque language first require that political power be won by the basque people.